

Хитов вече има значение не единствено за самия него, но и за цялото освободително движение. Това е и едно от най-важните съображения за толкова настойчивите искания на Левски войводата да си дойде в България, за да работят заедно.

И по-нататъшното дейно участие на войводата в революционното движение доказва по безспорен начин основателността на неговото решение да остане в Сърбия и от там да подпомага БРЦК и другите организационни образувания до сръбско-черногорско-турската война и в действията на Русия срещу Турция през 1877-1878 г. Всичко, което той извършва за каузата на своя народ в повечето случаи самостоятелно и по своя инициатива, но винаги в постоянна връзка с ръководителите на БРЦК в и вън от страната и с общите планове, ни убеждава, че където и да пребивава - предимно в Сърбия и за кратки периоди в Румъния и Русия, той остава верен на националните идеали и цели и не се спира от затрудненията, пречките и опасностите, които съпътстват неговата дейност и там. Разнородните му инициативи и сложната ситуация в съседното княжество изисквали постоянно внимание и информираност, както и постоянно присъствие на представител на БРЦК в Сърбия и неизменни усилия за опазване и защита на българските национални интереси. И той неуморно и убедено ги отстоявал, плащайки лично немалка цена за това. Така той давал и постоянен пример на сънародниците си и възпитавал у привържениците на въоръжената борба издръжливост, политическо разбиране и умения да се справят в сложните вътрешни и международни усложнения, трудности и пречки. Тази страна, както и други елементи в поведението на П.Хитов заслужават да бъдат по-обстойно проучени.

Самостоятелно и обширно изследване изисква и накратко засегнатият тук въпрос за отношенията на П.Хитов със сръбските правителства, с дейци, политици и държавници, както и с демократичната общественост в южнославянските страни. Разбира се, и за обективна преценка на политически осмислените убеждения на П.Хитов за необходимостта от равноправно революционно сътрудничество на българите с двете свободни княжества и с все още намиращите се под чужда власт балкански народи. Защото такова убеждение, както видяхме, споделяли повечето възрожденци от различните групировки и най-вече от революционната. Добре известна била ползата от взаимопомощта вече като наложена и резултатна от политическия опит и революционната практика на всеки един от тях поотделно и от историята на съвместната им борба по време на най-крупните въстания и революционни акции. И не само на Балканите, но и в западноевропейските национални движения през XIX в. революционното сътрудничество се наложило от самата действителност и обобщено в теориите - преди всичко на Дж.Мацини, но и в програмите и практиката на освободителните организации в различни страни. Същият смисъл има и убеждението на войводата Панайот, че сродните условия и задачи в южнославянските области под турска власт и дълго прокламираната политика на двете свободни княжества Сърбия и Черна Гора за подкрепа на борбите на съседните народи за освобождение, правят възможно те да обединяват силите си за успешни антиосмански действия. Това логично ни подсеща, че Панайот Хитов и